

ONA SAYYORAMIZGA XAVF SOLAYOTGAN GLOBAL MUAMMOLAR;
SABABLAR VA YECHIMLAR

Turakulova Shahrizoda Utkirjonovna

Student of SamSFIL

Sirojiddinova Shaxribonu Sirojiddinovna

Scientific supervisor: Senior teacher of SamSIFL

Abstract: *Sayyoramizda ko'plab global muammolar bo'layotganligi sabab. Ko'pgina joylarda iqlim buzilishi tufayli, odamlar turli xil kasalliklarga uchrashmoqda.*

Key words: *Kasalliklar, ekologiya, ozon qatlami, O'zbekiston Respublikasining qizil kitobi.*

Menimcha, yuqorida qayd etilgan xalqaro hujjatlardan tashqari atrof-muhitni, xususan, ozon qatlamini muhofaza qilish uchun alohida mamlakat bo'ylab dasturiy ta'minotni o'z zimmasiga olishi kerak. Bu fuqarolarning ekologik savodxonligini oshirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, men O'zbekiston misolida quyidagi tadbirlarni yo'lga qo'yish tarafdoriman: maktabgacha ta'lim muassasalaridan tortib oliy ta'limning yuqori bosqichigacha ekologiya, ozon qatlamini muhofaza qilish bilan bir qatorda o'quv va o'quv mashg'ulotlarini boshlash. ; Ommaviy axborot vositalari va ommaviy axborot vositalarini ekologik muammolar va ularni bartaraf etishga oid birinchi darajali kontent bilan boyitish; "Avtomobilsiz kun" aksiyalarini butun mamlakat bo'ylab kamida oyiga bir marta o'tkazish; "Yashil O'zbekiston-2040" tafakkurini rivojlantirish; Ekologik muammolarni keltirib chiqaradigan jinoiy shaxslar, erkaklar va ayollarning javobgarligini kuchaytirish; Ekologik jihatdan qulay va energiya tejaydigan korxonalar va fabrikalar faoliyatini rag'batlantirish; Hududlarda velosiped yo'laklarini qurish birinchi navbatda jahon tajribasiga, xususan, u. s . Finlyandiya va boshqalar. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ozon qatlamining xavfsizligini ta'minlash barchamiz uchun juda muhim ishdir. Bu vazifani kechiktirish, befarqlik yoki uni bugungi kunga qadar amalga oshirmaslik ona sayyoramizni halokatga mahkum qilish bilan barobardir. Qushlarning bu noyob turlari O'zbekiston Respublikasining Qizil kitobiga kiritilgan va tabiati Xalqaro tabiatni muhofaza qilish ittifoqining Qizil kitobiga kiritilgan. 800 ta qush tabiatga qo'yib yuborildi va ular bir paytlar Dubay amirligi hukumati tomonidan tayyorlangan va moliyalashtirilgan "Amirlik qushlarini saqlash markazi"da yetishtirildi. Yadro o'z faoliyatini boshlaganidan beri (2008 yilda) tabiatga 14000 dan ortiq yorga tuvaloklari chiqarildi. Ular Qizilqum cho'llarida qolib ketishadi. Yuz minglab yaponiyaliklar hayoliy "Hayshen" to'foni tufayli evakuatsiyaga tayyorlanmoqda, deb xabar berdi MIR 24. Milliy meteorologiya boshqarmasi tabiiy

ofat "tez vaqt ichida yog'ingarchilik miqdorini hujjatlashtirishi" haqida ogohlantirdi. Xuddi shu vaqtda "Haishen" Tinch okeani bo'ylab Okinavaga yaqinlashmoqda. Epitsentrda shamol birdaniga sekundiga 70 metrgacha kuchaygan. 2020-yil 2-sentabrda "Kitob geologiya" milliy tabiat bog'i faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Hukumat qarori 534-sonli qabul qilingan edi. Abadiy foydalanish huquqi bilan beriladigan yer maydonlarining ro'yxati bir marta tasdiqlangan. Shunga ko'ra, geologik tabiat bog'iga to'liq 3938 gektar (shundan qo'riqxonaga yaqin hudud – 2221 gektar, mashg'ulot o'tkazish joyi – 400 gektar, pul mablag'laridan foydalanish joyi – 1317 gektar) maydon ajratiladi. Mamlakat bo'ylab tabiat bog'ini yaratish va uni kelajakda YuNESKOning Global geoparklar tarmog'iga kiritish bo'yicha "Yo'l xaritasi" tasdiqlandi. Tuproq havosini ifloslantiruvchi manbalar monitoringi olib borilib, chiqindilar to'planadigan joylarda ilmiy izlanishlar olib boriladi. 1970-yildan boshlab har yili 22 aprel kuni dunyoning ko'plab mamlakatlarida insoniyatni yer muammolariga qiziqtirish maqsadida bir qancha tadbirlar va tadbirlar o'tkazilib kelinmoqda. Shu bois 2009 yilda BMT Bosh Assambleyasi ushbu sanani Xalqaro Yer kuni deb e'lon qildi va uni quvontirishga qaror qildi. Shu kuni turli xalqlarda odamlarga sayyoramiz birligini his qilish, dunyoda xavfsizlikni ta'minlash, xalqaro tinchlikni saqlash va yagona mamlakatimiz hisoblangan Yerni himoya qilish uchun barcha kuchlarni ishga solish bo'yicha xayrli tashabbuslar amalga oshirilmoqda. hamma odamlar. Mutaxassislarning fikricha, Yer sayyorasi to'rt yarim milliard yil davomida aylana bo'lib kelgan. Uning 29 foizdan ortig'i quruqlikda, dam olishi esa dengiz va okeanlarda. Ekin maydonlari atigi 11% ni tashkil etsa-da, u aholi tomonidan talab qilinadigan oziq-ovqat mahsulotlarining 88%ini ishlab chiqaradi. Yer butun mamlakat boyligi bo'lib, mamlakatimizda xalq yo'li bilan qoplangan. Asosiy qonunimizning ellik beshinchi moddasida yer, yer osti boyliklari, suv, o'simlik va hayvonot dunyosi hamda boshqa o'simlik manbalari milliy boylik ekanligi, ulardan oqilona foydalanish zaruriyati hamda davlat muhofazasida ekani belgilab qo'yilgan bo'lib, u ham muhim me'yorlardan iboratdir. davlatning ekologik siyosati. Ikki million gektar yangi daraxt va o'simlik maydonlari Orolbo'yidagi zamonaviy ahvolni yaxshilash, ekologik fojining jazosini yengillashtirishga xizmat qilmoqda. Orol dengizi mintaqasiga moslashgan o'simliklarning sanoat plantatsiyalarini yaratishda foydalanish uchun Tottori universiteti (Yaponiya) bilan hamkorlikda yog'ochli daraxtlarning tez o'sadigan, jumladan, jiyda, aylant, Kanada toli va pavloniya kabi turlarini tanlab olish bo'yicha tadqiqotlar o'tkazildi. Sho'rlanish sharoitida biodehqonchilik xalqaro markazining (ICBA) moliyaviy ko'magida Orol dengizining qurigan tubidan 10 xildan ortiq tuproq tiplarini bir joyga to'plash va ilmiy tadqiqotlar olib borish maqsadida lizimetrik tadqiqot maydonchasi barpo etildi va tadqiqot ishlari olib borilayapdi. Yer resurslarining ifloslanishi bilan bog'liq yer degradatsiyasini bartaraf etish bo'yicha Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 3-

iyundagi "Atrof-muhitning ifloslanish darajasini baholash tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi qaroriga asosan tuproqning ifloslanishini nazorat qilish bo'yicha hududiy tashkilotlarning Atrof-muhit ifloslanishini monitoring qilish bo'limlari (analitik laboratoriyalar) tomonidan 147 ta korxonaning 701 ta ifloslantiruvchi manbalaridan 849 ta namunalari olinib xloridlar, sulfatlar, fosfatlar, nitratlar, fluor, kalsiy, fenol, neft mahsulotlari, ammoniy, og'ir metallar, karbonat, bikarbonat, xlor, xlororganik pestitsidlar bo'yicha 3891 ta fizik-kimyoviy tahlillar o'tkazib kelinmoqda. Vazirlik tomonidan joriy yilda yilda yerlarni yanada muhofaza qilishga qaratilgan izchil chora-tadbirlar amalga oshirilishi rejalashtirilmoqda. Xususan, "Yer qa'ri uchastkalaridan foydalanishda buzilgan yerlarni yaroqli holga keltirish to'g'risida Nizom" loyihasini ishlab chiqish, hududlar kesimida yer qa'ri uchastkalaridan foydalanish natijasida buzilgan yerlar xatlovdan o'tkazish, shuningdek, 2154 gektar buzilgan yer maydonlarida rekultivatsiya qilish ishlarini tashkillashtirish ko'zda tutilgan. O'zbekiston Respublikasi Tabiat resurslari vazirligi Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalar ilmiy-tadqiqot instituti bilan O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi huzuridagi Qishloq xo'jaligida standartlashtirish markazi hamkorligida Maqbul qishloq xo'jalik va ekologik amaliyot (GAEP) talablari asosida O'z DSt 3619:2022 davlat standarti ishlab chiqildi. Mazkur davlat standarti qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi korxonalar tomonidan ishlab chiqarish jarayonlariga maqbul qishloq xo'jaligi va ekologik amaliyot boshqaruv tizimini joriy qilishga qaratilgan bo'lib, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda suv, tuproq, o'simlik, xayvonot dunyosini saqlash, muhofaza qilish shuningdek o'g'itlar, oziq-ovqat va veterinariya dori vositalari va ozuqa qo'shimchalaridan foydalanishlarga qo'yilgan talablarni belgilaydi.

Xulosa qilib aytganda Prezidentimizning 2022-yil 10-iyundagi "Yerlar degradatsiyasiga qarshi kurashishning samarali tizimini yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori ijrosi doirasida muhofaza etiladigan tabiiy hududlar degradatsiyasi, tuproqni ifloslantirish manbalari joylashgan hududlar hamda qattiq maishiy chiqindilar to'planadigan hududlarda tuproqni ifloslantiruvchi manbalar monitoringi yuritilib, ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Umuman olganda, xalqimizning farovon hayoti, rizq-ro'zi manbai va mamlakatimiz iqtisodiyoti rivojining tayanchi bo'lgan ona yerimizni asrab-avaylash, yer resurslaridan oqilona foydalanish, uni turli xil salbiy ta'sirlardan muhofaza qilish shu yurtida yashayotgan har bir fuqaroning nafaqat konstitutsiyaviy, balki kelajak avlod oldidagi eng mas'uliyatli burchidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil

"PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH"

2. Karimov I., O'zbekistan XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka taxdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari, Toshkent, 1997.
3. Shaxnazarov G., Kuda idyot chelovechestvo, Moskva, 1985.
4. Otaboyev Sh., Nabiyev M., Inson va biosfera, Toshkent, 1995; Sanginov S, Filosofskiy analiz modelirovaniya globalnix protsessov, Toshkent,

